

УДК 338.242:338.012

Волошин В.І.
кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник,
директор Регіонального філіалу
Національного інституту стратегічних досліджень у м. Львові

Семак Б.Б.
доктор економічних наук, професор,
проректор із наукової роботи
Львівського торговельно-економічного університету

Васильців В.Г.
аспірант
Національного інституту стратегічних досліджень

СТАН, ПЕРЕДУМОВИ ТА ЧИННИКИ РОЗВИТКУ СЕКТОРУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ДЕРЖАВИ

CONDITION, PRECONDITIONS AND FACTORS OF INFORMATION TECHNOLOGY SECTOR DEVELOPMENT IN UKRAINE AND THEIR IMPACT ON ECONOMIC SECURITY OF THE STATE

АНОТАЦІЯ

У статті встановлено головні тенденції щодо кількості суб'єктів господарювання сектору інформаційно-комунікаційних технологій, зайнятих і найманих працівників. Проаналізовано обсяги діяльності у сфері ІТ-технологій. Виявлено характеристики інвестування в галузь. Проаналізовано обсяги реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання сектору інформаційно-комунікаційних технологій, величину експорту та імпорту. Зроблено огляд обсягу ринку та сплачених податків. Зроблено висновки щодо стану, тенденцій і чинників розвитку сектору та їх впливу на економічну безпеку держави.

Ключові слова: сектор інформаційно-комунікаційних технологій, галузь економіки, економічна безпека держави, передумови та тенденції, ризики і загрози, засоби державного регулювання.

АННОТАЦИЯ

В статье проанализированы основные тенденции в количестве субъектов отрасли информационно-коммуникационных технологий, занятых и наемных работников. Проанализированы объемы деятельности в сфере IT-технологий. Выявлены характеристики инвестирования в отрасль. Проанализированы объемы реализованной продукции (товаров, услуг) субъектов хозяйствования отрасли информационно-коммуникационных технологий, величина экспорта и импорта. Дан обзор объема рынка и уплаченных отраслью налогов. Сделаны выводы относительно состояния, тенденций и факторов развития отрасли и их влияния на экономическую безопасность государства.

Ключевые слова: сектор информационно-коммуникационных технологий, отрасль экономики, экономическая безопасность государства, предпосылки и тенденции, риски и угрозы, средства государственного регулирования.

ANNOTATION

Main trends about number of economic activity entities in information and communication technology industry was analyzed in the article, as well as quantity of employed and self-employed workers. Business volume of IT-technology sector was reviewed. Characteristics of investment to the sector was discovered. Volume of products sold (goods and services) of information and communication technology economic activity entities was analyzed, as well as export and import value. Overview of the market capacity and taxes paid by the industry was made. Conclusions regarding status, trends, and factors of industry development was made, as well as their impact on the economic security of the state.

Keywords: sector of information and communication technology, branch of economic, economic security of the state, conditions and trends, risks and threats, means of state regulation.

Постановка проблеми. Домінантними ознаками сучасного розвитку міжнародного та національних господарств є все більш зростаючі обсяги та частка використання інформаційно-комунікаційних технологій та створення на їх основі товарів (робіт, послуг), а також технологій. Ці тенденції очевидні та об'єктивні, адже ІТ-продукти та технології більш оперативні, менш витратні, характеризуються вищим рівнем обліку та прозорості. Розвиток сектору інформаційно-комунікаційних технологій позитивно позначається на всіх сферах якості життя населення, економічному розвитку (через збільшення обсягу ВВП), а також на важливих характеристиках економічної безпеки держави. Тут акумулюються ризики втрати фінансового ресурсу в системах міжнародних фінансових безготівкових розрахунків, критичного відставання за продуктивністю праці у виробничому секторі, продовження перебування на значно нижчих технологічних укладах та інноваційної неактивності. Саме тому аналіз стану, передумов та чинників розвитку аналізованого сектору є важливою інформаційною базою в системі державної політики управління його розвитком, а також забезпеченням окремих важливих компонент економічної безпеки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних наукових дослідженнях достатньо багато уваги приділено обґрунтуванню інструментів та засобів державного регулювання і стимулювання розвитку сектору інформаційно-комунікаційних технологій в Україні та світі. Це, зокрема, праці Єсімова С.С. [1, с. 25–28], Плєскач В.Л. [2, с.11–17], Сараєвої І.М., Носової Н.І. [3, с. 289–291]. Водночас значно активізувалися останніми роками і дослідження у сфері економічної безпеки, у т. ч. такого її

складника, як інформаційний. Тут зазначимо про результати досліджень Шевченка Л.С. [4, с. 222–226], Мунтіяна В.І., Прокопенко О.В., Петрушенко М.М. [5, с. 368–370].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте невирішеними на сьогодні як у теоретико-методичному, так і в прикладному аспектах залишаються наукові доробки стосовно, по-перше, державної політики активізації розвитку сектору інформаційно-комунікаційних технологій та його позитивного впливу на макроекономічну безпеку держави, по-друге, ризиків і загроз, які генерує сучасний етап розвитку галузі, та, по-третє, врахування можливостей щодо зміцнення важливих характеристик економічної безпеки держави через ефективне застосування ІТ-технологій.

Мета статті полягає в аналізі поточного стану та передумов функціонування сектору інформаційно-комунікаційних технологій, чинників, які його визначають, та врахуванні цих результатів для вдосконалення державної політики управління економічною безпекою в Україні; в оцінці головних макроекономічних характеристик стану розвитку галузі; узагальненні їх закономірностей та тенденцій розвитку; показі впливу на економічну безпеку держави; формуванні низки пропозицій для державної безпекової політики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сектор інформаційно-комунікаційних технологій займає особливе місце в економіці України. Її складовою частиною є сектор інформації та телекомунікацій, в якому наприкінці 2014 р. працювало понад 114,3 тис. суб'єктів господарювання різних форм власності, із них 13,3 тис. підприємств та 101 тис. фізичних осіб – підприємців [6].

Позитивно, що за період з 2010 по 2014 р. кількість суб'єктів господарювання в галузі збільшилася у два рази (табл. 1). При цьому крім 2011 р., тенденція до збільшення чисельності суб'єктів господарювання є високою.

До прикладу, у 2014 р. проти 2013 р. показник збільшився на 32,4%. Більш вражаючим є абсолютний приріст кількості суб'єктів господарювання в галузі у 2014 р. проти 2010 р., коли їх кількість збільшилася на 58,4 тис. од., у т. ч. лише за останній рік – на 27,9 тис. од.

Такий приріст забезпечений практично винятково за рахунок збільшення кількості фізичних осіб – підприємців, частка яких у 2014 р. проти 2010 р. зросла на 11,9 в. п., тоді як частка підприємств зменшилася на 12,0 в. п. Зокрема, чисельність фізичних осіб – підприємців у 2014 р. до 2010 р. зросла у 2,4 р. Натомість кількість підприємств збільшилася всього на 1%, а в останній рік зменшилася на 10,5%. Отже, за цим аспектом можна стверджувати про позитивний вплив на розвиток сектору, адже збільшення кількості суб'єктів господарювання є сприятливою передумовою. Позитивно також є наявність тенденції до збільшення кількості суб'єктів господарювання. Головними чинниками цих тенденцій, на нашу думку, є високий попит на продукцію вітчизняного ІТ-сектора, його висока конкурентоспроможність на світовому ринку (передусім за рахунок компоненти вартості), наявність системи якісної підготовки інтелектуально-кадрового забезпечення. Головними чинниками активізації в секторі інформаційно-комунікаційних технологій фізичних осіб – підприємців потрібно вважати легшу доступність до організації і започаткування бізнесу, спрощення обліку і контролю, а також можливість приховування частини діяльності. Водночас останнє вважаємо негативним аспектом. За експертними оцінками, від 50 і більше відсотків обороту вітчизняних ІТ-компаній (особливо фізичних осіб – підприємців) приховується.

Тут, з одного боку, криється загроза недоотримання податково-бюджетного ресурсу державою, що послаблює її фінансову безпеку, а з іншого – держава має потужний ресурс для

Таблиця 1
Кількість суб'єктів господарювання сектору інформаційно-комунікаційних технологій в Україні в 2010–2014 рр.

Показники	Роки					Темпи зростання / абсолютні відхилення, %	
	2010	2011	2012	2013	2014	2014 р. до 2010 р.	2014 р. до 2013 р.
Кількість суб'єктів господарювання різних форм власності, од.	55977	54239	66568	86377	114355	2,0 р.	132,4
Кількість підприємств, од.	13189	14372	13448	14885	13319	101,0	89,5
Кількість фізичних осіб – підприємців, од.	42788	39867	53120	71492	101036	2,4 р.	141,3
Частка підприємств, %	23,6	26,5	20,2	17,2	11,6	-12,0	-5,6
Частка фізичних осіб – підприємців, %	76,4	73,5	79,8	82,8	88,4	11,9	5,6
Частка в загальній кількості підприємств в Україні, %	3,5	3,8	3,7	3,8	3,9	0,4	0,1
Частка в загальній кількості фізичних осіб – підприємців в Україні, %	2,4	3,0	4,3	5,4	6,3	4,0	1,0

Джерело: складено за [7, с. 26-27]

нарощування ВВП. Отже, вважаємо, що істотно посилилася актуальність обґрунтування пропозиції з надання державою низки стимулів для поступової і поетапної детінізації галузі та відносин в її межах (до прикладу, роботодавець – розробник ІТ-продукту). Збільшення чисельності суб'єктів господарювання в секторі інформаційно-комунікаційних технологій об'єктивно позитивно позначилося і на створенні нових робочих місць, покращенні параметрів виробничої, а також (хоча й не безпосередньо) на зміцненні соціальної і економічної компонент економічної безпеки держави. Так, кількість працівників суб'єктів господарювання сектору налічувала 306,3 тис. осіб у 2014 р., що становило майже 3,5% загальної чисельності працівників, зайнятих на суб'єктах господарювання в Україні, із них на підприємствах працювало 192,7 тис. осіб (табл. 2).

Спостерігається тенденція до збільшення кількості зайнятих працівників суб'єктів господарювання сектору інформаційно-комунікаційних технологій в Україні. У 2014 р. проти 2010 р. цей показник зріс на 7,7% і в абсолютному вираженні становив 21,9 тис. осіб. Головним чином, це відбулося за рахунок зростання кількості зайнятих у формі фізичних осіб – підприємців, яких у 2014 р. проти 2010 р. збільшилось в 2,2 рази, в абсолютному відношенні приріст становив 62,7 тис. осіб.

Водночас кількість осіб, зайнятих на підприємствах, у 2014 р. проти 2010 р. скоротилася на 17,5% або на 40,8 тис. осіб. У 2014 р. до 2010 р. кількість найманих працівників на відміну від зайнятих скоротилася на 15,5%, що в абсолютному вираженні становило 37 тис. осіб. Переважно це відбулося за рахунок зменшення в 2014 р. до 2010 р. кількості найманих працівників на підприємствах на 17,9% (на 41,4 тис. осіб).

Хоча слід зазначити, що чисельність найманих працівників у формі фізичних осіб – підприємців у 2014 р. до 2010 р. збільшилася на 54,3% з абсолютним приростом у 4,4 тис. осіб.

При цьому лише за останній рік темпи зростання становили 48,8% (збільшення становило 4,1 тис. осіб). Ці тенденції лише підтверджують висновки про вищу привабливість господарювання і залучення зайнятості у сегмент фізичних осіб – приватних підприємців у секторі інформаційно-комунікаційних технологій. До позитивного віднесемо збільшення частки зайнятих у секторі від загальної зайнятості в економіці. Якщо в 2010 р. показник становив 2,6%, то в 2014 р. збільшився до 3,4%. Тобто роль сектору в забезпеченості зайнятості в Україні зросла на 0,8 в. п. Водночас вважаємо цей показник невисоким, і за належного державного стимулювання тут може бути створено значно більше нових як додаткових, так і суміжних робочих місць. Головними чинниками цих тенденцій, на нашу думку, є збільшення пропозиції у зростаючому сегменті ринку ІТ-товарів та послуг, а також попит на них унаслідок високого рівня оплати та хороших умов праці. Це позитивно позначається на соціальній та демографічній безпеці держави та в разі ефективної державної кластерної політики може значно зміцнити інвестиційно-інноваційну безпеку економіки.

Обсяг залучених прямих іноземних інвестицій на кінець 2015 р. становив 2,3 млрд. доларів США, досягнувши 5,3% загального обсягу іноземних інвестицій держави. Обсяг капітальних інвестицій, вкладених за 2014 р., становив 8,2 млрд. грн. (за дев'ять місяців 2015 р. – 17,6 млрд. грн.) (табл. 3). Позитивно, що за період з 2010 по 2015 р. обсяги прямих іноземних інвестицій у сектор збільшилися на 4,3%, хоча в 2015 р. до 2014 р. темпи зростання скоротилися на 12,1%. Очевидно, це пов'язано з ускладненням політико-економічної ситуації в Україні через військові дії на сході держави і втратою через це частини ринку. Головним чинником цих тенденцій, на нашу думку, є те, що керівники підприємств бачать перспективність подальшого розвитку галузі навіть в умовах військової агресії Російської Федерації та оку-

Таблиця 2

Кількість зайнятих і найманих працівників суб'єктів господарювання сектору інформаційно-комунікаційних технологій в Україні за 2010–2014 рр.

Показники	Роки					Темпи зростання / абсолютні відхилення, %	
	2010	2011	2012	2013	2014	2014 р. до 2010 р.	2014 р. до 2013 р.
Кількість зайнятих, усього, тис. осіб	284,4	280,2	280,4	298,0	306,3	107,7	102,8
Кількість зайнятих на підприємствах, тис. осіб	233,5	231,4	219,5	218,1	192,7	82,5	88,4
Кількість зайнятих як фізичні особи – підприємці, тис. осіб	50,9	48,8	60,9	79,9	113,6	2,23 р.	142,2
Кількість найманих, усього, тис. осіб	239,1	237,7	224,0	223,0	202,1	84,5	90,6
Кількість найманих на підприємствах, тис. осіб	231,0	228,8	216,2	214,6	189,6	82,1	88,4
Кількість найманих як фізичні особи – підприємці, тис. осіб	8,1	8,9	7,8	8,4	12,5	154,3	148,8
Частка від зайнятих в економіці, %	2,6	2,7	2,7	3,0	3,4	0,8	0,4

Джерело: складено за [7, с. 26, 29–30]

паційного режиму в Криму і готові вкладати акумульовані раніше ресурси у подальший розвиток сектору інформаційно-комунікаційних технологій. В абсолютному виразі зростання прямих іноземних інвестицій у 2015 р. до 2010 р. становило 73,9 млн. дол. США. Водночас спостерігається зростання обсягу капітальних інвестицій підприємств: у 2015 р. до 2010 р. вони зросли у 2,7 рази. Знаково, що найбільш значні темпи зростання спостерігались в останньому році. Так, у 2015 р. до 2014 р. відбулося зростання в 2,69 рази, що позитивно.

Отже, за цим аспектом можна стверджувати про позитивний вплив на розвиток сектору, адже збільшення обсягу прямих іноземних інвестицій є позитивною передумовою. Чинниками цих тенденцій є, на нашу думку, висока інвестиційна привабливість аналізованого сектору вітчизняної економіки, його високий потенціал зростання та наявне інтелектуально-кадрове забезпечення. Збільшення інвестицій у сектор позитивно позначається на інвестиційно-інноваційній безпеці держави. Проте вважаємо, що масштабів інвестицій тут усе ще недостатньо. Підтвердженням цього є все ще мала частка сектору в загальнодержавних інвестиціях, яка в 2015 р. становила 4,2% [10].

Обсяги діяльності в секторі інформаційно-комунікаційних технологій збільшуються, що позитивно. Так, за 2014 р. суб'єктами господарювання було реалізовано інформаційно-телеко-

мунікаційних товарів (робіт, послуг) на загальну суму 105,7 млрд. грн., із них підприємствами, що надають послуги, – 74,3 млрд. грн. (за дев'ять місяців 2015 р. – 62,0 млрд. грн.) (табл. 4).

Позитивно що за період з 2010 по 2014 р. обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання сектору інформаційно-комунікаційних технологій зріс на 44,8%. При цьому тенденція до збільшення показника з року в рік висока. Зокрема за останній рік (2014 р. до 2013 р.) приріст становив 12,1%. Ще більш виразним є абсолютний приріст обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання сектору інформаційно-комунікаційних технологій, який у 2014 р. до 2010 р. становив 32,7 млрд. грн., а за останній рік – 11,4 млрд. грн.

Такий приріст забезпечений переважно збільшенням обсягів реалізованої продукції (товарів і послуг) підприємствами, абсолютний приріст яких у 2014 р. до 2010 р. зріс на 18,2 млрд. грн. Разом із тим у динаміці все більше в останні роки зростає частка фізичних осіб – підприємців у загальних обсягах діяльності. Зокрема, у період з 2010 по 2014 р. обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) фізичними особами – підприємцями зріс у 3,05 рази а, за 2014 р. до 2013 р. темпи зростання становили 155,7%. Таким чином, у структурі обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) обсяги реалізації продукції фізичних осіб – підприємців наблизились

Таблиця 3
Прямі іноземні інвестиції у сектор інформаційно-комунікаційних технологій України в 2010–2015 рр.

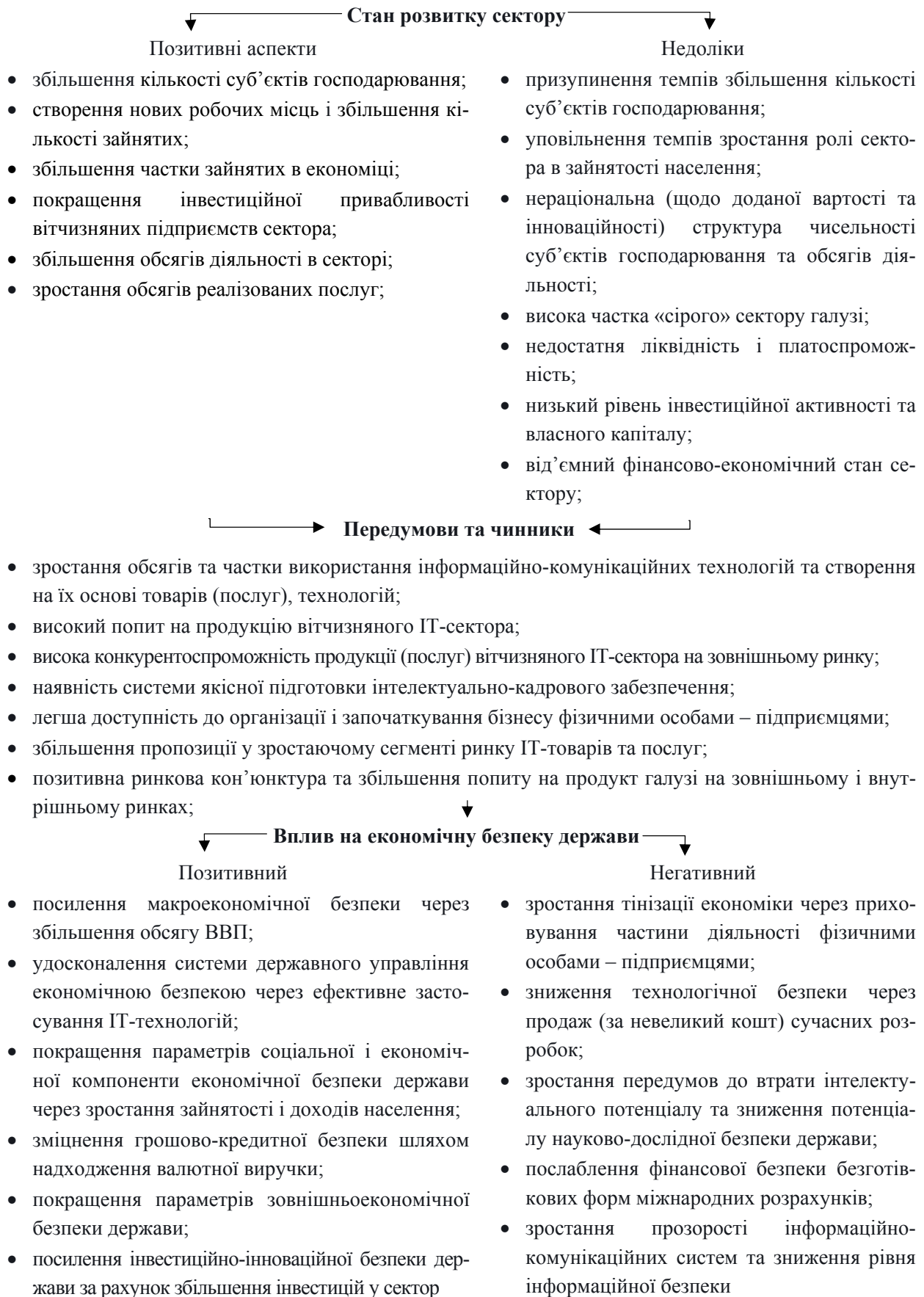
Показники	Роки						Темпи зростання, %	
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2015 р. до 2010 р.	2015 р. до 2014 р.
Прямі іноземні інвестиції, млн. дол. США	1728,8	1891,4	2139,2	1996,9	2051,2	1802,7	104,3	87,9
Капітальні інвестиції / підприємств, млн. грн.	8054,2	8725,9	9839,5	9820,2	8120,9	21848,4	2,7 р.	2,6 р.

Джерело: складено за [8, с. 28; 7, с. 67; 9]

Таблиця 4
Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання сектору інформаційно-комунікаційних технологій в Україні в 2010–2014 рр.

Показники	Роки					Темпи зростання, %	
	2010	2011	2012	2013	2014	2014 р. до 2010 р.	2014 р. до 2013 р.
Загальні обсяги реалізації, млн. грн.	73015,0	82637,9	90074,4	94278,2	105689,6	144,8	112,1
Обсяги продажу підприємствами (товарів і послуг), млн. грн.	65925,6	74348,2	79354,9	80410,4	84103,6	127,6	104,6
Обсяги продажу фізичними особами – підприємцями (товарів і послуг), млн. грн.	7089,4	8289,7	10719,5	13867,8	21586,0	3,05 р.	155,7
Загальні обсяги реалізації послуг, млн. грн.	60890,2	74348,2	90074,4	72679,6	74271,8	122,0	102,2
Обсяг послуг реалізації населенню, млн. грн.	18559,9	18580	20085,8	20666,7	18466,3	99,5	89,4

Джерело: складено за [11, с. 147; 12; 13; 14, с. 147; 15, с. 157–158]

Рис. 1. Стан, передумови та чинники розвитку сектору інформаційно-комунікаційних технологій в Україні, їх вплив на параметри економічної безпеки держави

до рівня підприємств і лише на 3,7 млрд. грн. були меншими у 2014 р. до 2010 р. Проте вже у 2014 р. до 2013 р. перевершили обсяги реалізації продукту сектору підприємствами на 4,0 млрд. грн. Разом із тим обсяги реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємствами в 2014 р. були у 3,9 рази більшими, ніж обсяги реалізованої продукції (товарів, послуг) фізичними особами – підприємцями, і становили 84,1 млрд. грн. проти 21,6 млрд. грн. Це дає підстави стверджувати, що в загальному обсязі реалізованої продукції (товарів і послуг) підприємства відіграють провідну роль.

Обсяги реалізованих послуг у 2014 р. до 2010 р. збільшилися на 22%, що в абсолютному вираженні становило 13,4 млрд. грн. У загальній структурі обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) саме послуги становлять основну частину. Так, у 2014 р. у загальній структурі реалізованих товарів та послуг вони становили 70,3%.

Водночас спостерігається скорочення обсягу реалізованих послуг населенню. Так, у 2014 р. до 2010 р. темпи зростання скоротилися на 0,5%, що в абсолютному вираженні становило 93,6 млн. грн. За 2014 р. до 2010 р. темпи зростання обсягу реалізованих населенню послуг скоротилися найбільше – на 10,6%, що в абсолютному вираженні становило 2,2 млрд. грн. Таке скорочення обсягу послуг реалізованих населенню з одночасним зростанням загального обсягу реалізованих послуг свідчить про те, що суб'єкти господарювання сектору інформаційних технологій працюють переважно для юридичних осіб та на експорт. Отже, за цим аспектом можна стверджувати про позитивний вплив на розвиток сектору інформаційно-комунікаційних технологій збільшення обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг). Позитивною також є наявність тенденції до збільшення обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємствами та фізичними особами – підприємцями. Головними чинниками цих тенденцій, на нашу думку, є зростання попиту на товари та послуги сектору інформаційно-комунікаційних технологій України, її достатня конкурентоспроможність на закордонних ринках (через нижчу вартість і виважені терміни реалізації проектів). Головним чинником активізації в ІТ-секторі фізичних осіб – підприємців потрібно вважати тенденцію до започаткування стартапів (короткотермінових проектів, спрямованих на озвиток тієї чи іншої бізнес-ідеї). Позитивною також є наявність тенденції до збільшення обсягів реалізованих послуг, хоча темпи зростання обсягу реалізованих населенню послуг сповільнилися. У 2015 р. експорт послуг у сфері телекомунікацій, комп'ютерних та інформаційних послуг становив 1516,2 млн. доларів США, а імпорт був майже у три рази меншим – 537,0 млн. доларів США. Порівняно з 2014 р. експорт зазначених послуг скоротився на 9,5% (98,5 млн. доларів США), а імпорт збільшився на 4,9% (39,3 млн. доларів США).

Узагальнимо виявлені характеристики стану, передумов та чинників розвитку сектору інформаційно-комунікаційних технологій в Україні, а також їх вплив на параметри економічної безпеки держави на рис. 1.

Висновки. Сектор інформаційно-комунікаційних технологій розвивається в позитивному напрямі, проте все ще залишаються негативними такі аспекти: призупинення темпів збільшення кількості суб'єктів господарювання;

уповільнення темпів зростання ролі сектору в зайнятості населення; нераціональна (щодо доданої вартості та інноваційності) структура чисельності суб'єктів господарювання та обсягів діяльності; висока частка «сірого» сектору галузі; недостатня ліквідність і платоспроможність; низький рівень інвестиційної активності та власного капіталу; від'ємний фінансово-економічний стан сектору.

Стан сектору інформаційно-комунікаційних технологій зумовлює позитивний вплив на економічну безпеку держави: посилення макроекономічної безпеки через збільшення обсягу ВВП; удосконалення системи державного управління економічною безпекою через ефективне застосування ІТ-технологій; покращення параметрів соціальної і економічної компоненти економічної безпеки держави через зростання зайнятості і доходів населення; зміцнення грошово-кредитної безпеки шляхом надходження валютної виручки; покращення параметрів зовнішньоекономічної безпеки держави; посилення інвестиційно-інноваційної безпеки держави за рахунок збільшення інвестицій у сектор. У негативному плані стан сектору інформаційно-комунікаційних технологій на економічну безпеку держави виражається в зростанні тінізації економіки через приховування частини діяльності фізичними особами – підприємцями; зниженні технологічної безпеки через продаж (за невеликий кошт) сучасних розробок; зростанні передумов до втрати інтелектуального потенціалу та зниження потенціалу науково-дослідної безпеки держави; послабленні фінансової безпеки безготівкових форм міжнародних розрахунків; зростанні прозорості інформаційно-комунікаційних систем та зниженні рівня інформаційної безпеки.

Перспективи подальших досліджень у цій сфері стосуються обґрунтування механізмів та інструментів державної політики розвитку ІТ-сектору в системі забезпечення економічної безпеки держави.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Єсімов С.С. Використання інформаційних технологій як предмет адміністративно-правового регулювання / С.С. Єсімов // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. – 2015. – № 827. – С. 24–29.
2. Плєскач В.Л. Формування ринку інформаційних послуг в Україні : автореф. дис. ... д-ра екон. наук / В.Л. Плєскач ; Н.-д. фін. ін-т при М-ві фінансів України. – К., 2006. – 36 с.

3. Сараєва І.М., Носова Н.І. Вплив розвитку сектору інформаційних технологій на трансформаційні зрушення в економіці України / І.М. Сараєва, Н.І. Носова // Економічні інновації. – 2011. – Вип. 43. – С. 285–292.
4. Економічна безпека держави: сутність та напрями формування : [монографія] / Л.С. Шевченко, О.А. Гриценко, С.М. Макуха [та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. Л.С. Шевченко. – Х. : Право, 2009. – 312 с.
5. Економічна безпека держави: стратегія, енергетика, інформаційні технології : [монографія] / В.І. Мунтіян, О.В. Прокопенко, М.М. Петрушенко [та ін.] ; за наук. ред. д.т.н., проф. С.О. Лук'яненко, к.е.н., доц. Н.В. Караєвої. – К. : Ю. Любченко, 2014. – 468 с.
6. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України» : Постанова Верховної Ради України від 31 березня 2016 р. № 1073-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1073-19>.
7. Діяльність суб'єктів господарювання 2014 : статистичний збірник / За редакцією М.С. Кузнєцової. – К. : Державна служба статистики України, 2015. – 435 с.
8. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України 2015 : статистичний збірник / Відп. за випуск І.С. Петренко. – К. : Державна служба статистики України, 2016. – 44 с.
9. Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності за 2015 рік. – К. : Державна служба статистики України, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2015/ibd/iki_ed/iki_ed_u/kied_15_u.htm.
10. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) із країн світу в економіці України. – К. : Державна служба статистики України, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2015/zd/ivu/ivu_u/ivu0415.html.
11. Україна у цифрах 2014 : статистичний збірник / За ред. І.М. Жук. – К. : Державна служба статистики України, 2015. – 239 с.
12. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у 2012 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2013/fin/osp/orps/orps_u/orps_u_12.htm.
13. Обсяги реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за їх розмірами за видами економічної діяльності у 2011 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ukrstat.org/operativ/operativ2012/fin/kp_ed/kp_ed_u/orp_ed_u_2011k.htm.
14. Україна у цифрах 2013 : статистичний збірник / За ред. О.Г. Осауленка ; відп. за вип. О.Е. Остапчук. – К. : Державна служба статистики України, 2014. – 251 с.
15. Україна у цифрах 2011 : Статистичний збірник / За ред. О.Г. Осауленка ; відп. за вип. О.Е. Остапчук. – К. : Державна служба статистики України, 2012. – 251 с.